

گزارش دومین اجلاس کارشناسان کشورهای عضو سازمان ۸-D با موضوع زیرساخت‌های مالی برای توسعه بیمه‌های خرده، تکافل خرده و مقررات بیمه‌ای قاهره، مصر، ۴ و ۱۵ اکتبر ۲۰۰۹

مهدی گشادرو^۱

روابط بازرگانی، تقویت حضور در تصمیم‌سازی در سطح جهانی و ارتقای سطح زندگی مردم در کشورهای عضو است.

این سازمان، سه رکن اصلی دارد:

- اجلاس سران
- شورای وزیران
- کمیته کارشناسان ارشد

اجلاس سران با شرکت رؤسای دولت‌های کشورهای عضو و شورای وزیران امور خارجه، هر ساله و اجلاس کارشناسان ارشد دو بار در سال برگزار می‌شود. رئیس اجلاس سران تا برگزاری اجلاس بعدی، کماکان ریاست را بر عهده خواهد داشت. در حال حاضر کشور جمهوری اسلامی ایران ریاست اجلاس سران این سازمان را بر عهده دارد.

۱. آشنایی با سازمان دی-هشت^۲

سازمان همکاری‌های اقتصادی هشت کشور مسلمان در حال توسعه که اندونزی، ایران، بنگلادش، پاکستان، ترکیه، مالزی، مصر و نیجریه در آن عضویت دارند از جمله پیمان‌های منطقه‌ای است که به منظور ایجاد روابط مستحکم اقتصادی بین کشورهای اسلامی و تقویت نفوذ این کشورها در بازارهای جهانی و برقراری گفت‌وگو با بلوک صنعتی و قدرتمند جهان در سال ۱۳۷۵ به ابتکار نخست‌وزیر جمهوری ترکیه بنیان‌گذاری گردید. اهداف اصلی سازمان مشتمل بر رشد و توسعه اقتصادی-اجتماعی، تقویت موقعیت کشورهای عضو در نظام اقتصاد جهانی، ایجاد تنوع و خلق موقعیت‌های جدید در

۱. لیسانس مدیریت بیمه و معاون اداره نظارت بر بیمه‌های اموال، بیمه مرکزی ج.ا.م.

2. Developing 8 (D-8)

۲. اجلاس قاهره

جمهوری عربی مصر، دومین اجلاس بیمه تکافل و مقررات بیمه‌ای گروه D-8 را با موضوع «زیرساخت‌های مالی برای توسعه بیمه‌های خرد»^۲، تکافل خرد^۲ و مقررات بیمه‌ای در کشورهای در حال توسعه (D-8) در تاریخ ۱۲ و ۱۳ مهرماه سال ۱۳۸۸ در شهر قاهره برگزار کرد.

این اجلاس در قالب یک کارگاه تخصصی با عنوان فرعی «چشم‌انداز استراتژیک بیمه‌های خرد و تکافل خرد در کشورهای عضو»^۳ و به میزبانی «نهاد نظارتی مالی و بیمه‌ای کشور جمهوری عربی مصر»^۴ در مدت دو روز با حضور نمایندگان از هشت کشور عضو برگزار شد و از سوی بیمه مرکزی ج.ا.ا نیز هیئتی در این اجلاس حضور یافت.^۵

اجلاس در روز اول با سخنرانی افتتاحیه آقای دکتر عادل منیر^۶ شروع و در ادامه دکتر دیپو عالم^۷، دبیرکل سازمان D-8^۸ سخنانی را در خصوص موضوعات مورد بررسی در اجلاس بیان کرد. دبیرکل سازمان در سخنان خود ضمن انتقاد از وضعیت ضعیف کشورهای مسلمان در زمینه ارائه خدمات مالی اسلامی، خاطر نشان کرد که کشور انگلستان در بسیاری از زمینه‌های مالیه اسلامی در جهان پیش قدم بوده است؛ در حالی که برخی از کشورهای مسلمان در این زمینه هنوز اقدامات مؤثر ابتدایی را انجام نداده‌اند. وی ضمن انتقاد از حرکت کند کشورهای اسلامی در خصوص اسلامی کردن سازوکارهای مالی مورد عمل در جهان و تطبیق هرچه بیشتر آنها با شریعت اسلامی، خاطر نشان کرد برخی کشورهای غیرمسلمان منطقه نظیر کره جنوبی به‌طور فعال وارد حوزه انتشار اوراق قرضه اسلامی^۹ شده‌اند. وی اظهار امیدواری کرد که اجلاس حاضر مقدمه‌ای برای افزایش سطح همکاری‌های کشورهای اسلامی برای تطبیق اشکال رایج و مرسوم بیمه با شریعت اسلام^{۱۰} و

رواج بیش‌ازپیش بیمه‌های خرد جهت بهره‌مندی هرچه بیشتر اقشار کم‌درآمد و فقیر مسلمان از پوشش‌های بیمه‌ای باشد.

همچنین بیان شد که با انتشار صکوک (اوراقی برای تأمین مالی اسلامی) در اندونزی، اکنون این کشور به کمک‌های صندوق بین‌المللی پول^{۱۱} و نهادهای مشابه غربی بی‌نیاز شده و بالاتر اینکه در اندونزی قانون صکوک وجود دارد که نشان توسعه‌یافتگی این کشور در این زمینه است. در زمینه بیمه اسلامی نیز شرکت آلیانز اندونزی^{۱۲} در تکافل خرد در بین کشورهای مسلمان پیشرو است.

به‌طور کلی تکافل، مکانیسمی بیمه‌ای برای جبران خسارت‌هاست که با بیمه‌های بازرگانی مرسوم از نظر جبران زیان‌های مالی مشابهت دارد. تکافل مبتنی بر اصل قرآنی تعاون^{۱۳} و به معنای «کمک متقابل میان گروهی» است که هر عضو در حمایت از زیان‌دیدگان آن گروه سهم دارد. این نوع بیمه در دهه‌های اخیر گسترش بسیاری یافته به‌نحوی که امروزه بیش از ۶۳ شرکت تکافل و ۸ شرکت تکافل اتکایی^{۱۴} در جهان فعالیت دارند: ۳۱ شرکت تکافل در کشورهای عربی، ۱۶ شرکت در کشورهای مسلمان غیرعرب و ۱۶ شرکت در کشورهای غیرمسلمان که جمعیت مسلمان دارند. از جمله این کشورها برخی از اعضای گروه D-8 همچون مالزی، بنگلادش و اندونزی می‌باشند. نکته قابل توجه اهتمام کشورهای غربی به تأسیس شرکت‌های تکافل و تکافل اتکایی به‌منظور نفوذ در این بازار بالقوه عظیم است. این در حالی است که در جمهوری اسلامی ایران تاکنون امکان بهره‌مندی از این بازار بالقوه گسترده فراهم نگردیده است.

در میان هشت کشور عضو، مالزی در زمینه سیستم مالیه اسلامی بسیار پیشرو بوده است؛ به‌نحوی که براساس اظهارات نماینده بانک مرکزی این کشور^{۱۵} تنها برقرار کردن معاملات براساس عقود اسلامی در

است و به‌همین دلیل در سال‌های گذشته شکل اسلامی آن تحت عنوان تکافل ایجاد شده است.

11. International Monetary Fund (IMF)

12. Allianz Indonesia

۱۳. تعاونوا علی البر والتقوی و لا تعاونوا علی العداوان

14. Re-Takaful

۱۵. بانک مرکزی کشور مالزی، وظیفه نظارت بر کلیه خدمات مالی از جمله بیمه‌های بازرگانی را برعهده دارد.

1. Micro-Insurance

2. Micro-Takaful

3. Strategic Perspective View of Micro-insurance & Micro-Takaful in D-8 Countries.

4. Egyptian Financial Supervisory Authority – EFSA

۵. ترکیب هیئت اعزامی متشکل بود از آقایان: مصطفی نوری، پرویز خوشکلام خسروشاهی، رامین رشیدی و مهدی گشادرو.

6. Adel Monir

7. Dipo Alam

8. D-8 Secretariat Representative: Secretary General of D-8

9. Sukuk

۱۰. براساس نظرات اکثریت فقهای اهل سنت، بیمه از جمله معاملات حرام

با انتشار صکوک (اوراقی

برای تأمین مالی اسلامی)

در اندونزی، اکنون این

کشور به کمک‌های

صندوق بین‌المللی پول

و نهادهای مشابه غربی

بی‌نیاز شده است

مالزی کافی نبوده و لازم است قانونمندی و مشوق‌های لازم در این زمینه در نظر گرفته شود. بر این اساس مالزی هم اکنون تنها کشور مسلمان است که قانون مصوب برای تکافل دارد. در زمینه ارائه مشوق جهت توسعه خدمات مالی اسلامی نیز در مالزی اقدامات مهمی صورت گرفته است؛ به‌عنوان مثال در تکافل بر اساس عقد و کالت، مالیات به کل حق مشارکت‌ها^۱ تعلق نمی‌گیرد.

در ادامه، پس از نهایی کردن برنامه‌های اجلاس توسط نمایندگان هیئت‌های اعزامی کشورهای عضو، نمایندگان هر یک از کشورها گزارشی از وضعیت بیمه‌ای و همچنین تجربیات کشور متبوع خود را در مورد موضوع سمینار ارائه کردند.

اجلاس بعد از ظهر روز اول به بحث و بررسی گزارش‌های ارائه‌شده اختصاص یافت که در ابتدا دکتر دیپو عالم نقطه‌نظراتی را در مورد روش‌های توسعه همکاری‌های متقابل برای توسعه امر بیمه در بین کشورهای اسلامی بیان کرد و در ادامه نیز به فرصت‌های پیش رو در بازار کشورهای اسلامی پرداخته و در انتها نیز نمونه یک شرکت بیمه موفق اسلامی ارائه و بررسی گردید.

در روز دوم اجلاس، الزامات و ضرورت‌های تأسیس مرکز اطلاعات جامع برای بیمه‌های تکافل و تکافل خرد بررسی و ارائه شده و در نهایت پیشنهادات ارائه‌شده توسط اعضا برای نیل به اهداف اصلی اجلاس دریافت و بررسی گردید. بیانیه پایانی اجلاس را شرکت‌کنندگان بررسی می‌کنند و پس از اعمال نقطه‌نظرات اعضا، جهت نهایی شدن به دبیرخانه سازمان ارائه و پس از انتشار برای دبیرخانه کشورهای عضو^۲ ارسال خواهد شد.

در اجلاس قاهره، کشور مصر از سوی سازمان D-8 برای دو سال آینده به‌عنوان نماینده^۳ انتخاب شد.

به این ترتیب این کشور به‌عنوان هماهنگ‌کننده اصلی، پیشنهادات اعضا و زمینه‌های همکاری عرضه‌شده از طرف سایر کشورها را بررسی و جهت اجرایی کردن به دبیرخانه سازمان منتقل خواهد کرد.

۳. اهداف اجلاس قاهره

آنچه در این اجلاس مدنظر بود در درجه اول تشکیل

یک گروه کاری برای بهبود در زیرساخت بیمه خرد و تکافل خرد است. بنا بر اظهارات آقای دکتر عبدالرووف کتب^۴ با توجه به سطح آموزش، درآمد و... این کشورها خصوصیات مشترک زیادی دارند که با توجه به جمعیت نزدیک به یک میلیارد نفری آنها، تشکیل یک گروه کاری به‌منظور پیگیری امور و علاقمندی‌های مشترک از ضرورت‌های امر محسوب می‌شود.

به‌طور کلی آنچه در دو اجلاس اخیر به‌انجام‌رسیده مقدمه‌ای برای عملیاتی‌کردن اهداف اعضا و تشکیل گروه کاری در اجلاس‌های بعدی است. به‌طوری‌که مقرر گردید برای اجلاس آتی که دو سال دیگر در شهر کوالالامپور - پایتخت مالزی - برگزار خواهد شد، برنامه‌ای برای تعامل و همکاری^۵ ایجاد گردد.

اهداف بیمه مرکزی ج.ا.ا از شرکت در اجلاس مذکور استفاده از تجارب ارزشمند کشورهای مذکور در زمینه‌های جذب حمایت‌های سرمایه‌گذاری فنی و مالی در راستای ایجاد و توسعه بیمه خرد در کشور، تسریع امور مربوط به ایجاد چهارچوب اصولی در زمینه حقوقی و مقرراتی برای بیمه خرد، توسعه و تنوع‌بخشیدن به محصولات بیمه‌های خرد، شناسایی نیازها به‌منظور افزایش دامنه خدمات بیمه‌ای مورد نیاز اقشار کم‌درآمد و همچنین افزایش ارتباطات و تبادل اطلاعات میان کشورهای عضو D-8 بود.

۴. نتیجه اجلاس

با توجه به وضعیت سایر کشورهای عضو، کشور ایران با توجه به حجم حق بیمه و پتانسیل بالای آن در ابعاد مختلف اقتصادی و جمعیتی، جایگاه شایسته‌ای در زمینه بیمه‌های خرد و تکافل خرد ندارد. آنچه در این مجال پیشنهاد می‌گردد ورود به عرصه بیمه‌های اسلامی است که می‌تواند ایران را به جایگاه مهمی در جهان رسانده و ضمن بهبود و ارتقای ضریب نفوذ بیمه در داخل کشور، به‌عنوان یکی از قطب‌های مالی اسلامی منطقه معرفی کند.

4. Abd-el Raouf Kotb, Chairman Institution Federation of Egyptian Representative
5. Platform of Cooperation

1. Contributions
2. دبیرخانه ایران در وزارت امور خارجه مستقر است.
3. Prime Mover